

Federale Raad voor Duurzame Ontwikkeling (FRDO)

Advies over een ontwerp van een Europese kaderrichtlijn Eco-design voor Energie verbruikende producten (EvP) en tot wijziging van richtlijn 92/42/EG van de Raad

- **gevraagd door de minister van Economie, Energie, Buitenlandse handel en Wetenschapsbeleid, mevrouw Fientje Moerman, 2 februari 2004**
- **voorbereid door de werkgroep *Productnormen***
- **goedgekeurd via de schriftelijke procedure (zie bijlage 1)**
- **de originele taal van dit advies is het Nederlands**

1. Situering

- [1] Het advies wordt gevraagd voor midden april, daar men het voorstel van Richtlijn nog tijdens het Ierse voorzitterschap wil goedkeuren. Bijgevolg gaat het om een spoedadvies. Voor de goedkeuring werd de schriftelijke procedure gevolgd.

2. Samenvatting van het advies

2.1 De ontwerprijrichtlijn (§§ 2-15)

- [a] De ontwerp rijrichtlijn creëert een wettelijk kader met eco-design voorwaarden voor energie verbruikende producten (EvP's) om deze op de Europese markt te brengen.

2.2 Context (§§16-19)

- [b] De ontwerp rijrichtlijn waarover advies wordt gevraagd, wil een wettelijk kader creëren om:
- het vrije verkeer van energie verbruikende producten in de Europese Unie te garanderen ;
 - de energie-efficiëntie van energie verbruikende producten te verhogen ;
 - de algemene milieuprestaties van deze producten te verbeteren en bijgevolg het milieu te beschermen ;
 - bij te dragen tot een verzekerde energievoorziening ;
 - de belangen van producenten en consumenten te beschermen.

Deze kaderrichtlijn wordt gevolgd door uitvoeringsmaatregelen die eisen inzake eco-design stellen die door de Commissie met goedkeuring van een comité van vertegenwoordigers van de lidstaten uitgevaardigd worden (comitologie).

De ontwerp rijrichtlijn baseert zich op artikel 95 van het verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap. Zij heeft als doel de voorwaarden waaraan producten moeten voldoen om vrij op de Europese markt te kunnen circuleren, te harmoniseren.

In het kader van zogenaamde "nieuwe aanpak", kan de richtlijn gezien worden als "een stok achter de deur". De voornaamste bedoeling is de zelfregulering en zelf-organisatie van de betrokken sectoren te bevorderen.

2.3 Opmerkingen van de FRDO

Kader (§20)

- [c] De FRDO dringt aan op grote aandacht voor de cohesie en coördinatie van de Europese wetgeving in het kader van een duurzame productie en consumptie. De raad pleit voor één duidelijke visie op dit vlak.

Referentie Duurzame Ontwikkeling (§21)

- [d] De verwezenlijking van een duurzame ontwikkeling vereist ingrijpende veranderingen in de huidige ontwikkelings-, productie-, consumptie- en gedragspatronen en dit via de beperking van de verspilling van natuurlijke hulpbronnen en door de voorkoming van verontreiniging. De kaderrichtlijn moet vanuit deze benadering van duurzame ontwikkeling vertrekken.

Concept eco-design en objectieven (§§ 22-24)

- [e] Er moet van bij het begin van de ontwerp kaderrichtlijn duidelijk gemaakt worden wat het concept eco-design inhoudt. Het concept eco-design is ruimer dan enkel het element energieverbruik, waar in deze ontwerp kaderrichtlijn de nadruk wordt op gelegd. Uitgangspunt moet een levenscyclusbenadering zijn waarin de gevolgen van deze producten tijdens hun volledige levenscyclus in rekening worden gebracht. Daarbij wordt opgemerkt dat een levenscyclus-benadering niet noodzakelijk een extra last hoeft te betekenen.

Toepassingsgebied (§§ 25-26)

- [f] De FRDO vraagt ook meer duidelijkheid op welke ondercategorieën van producten en sectoren de kaderrichtlijn zal toegepast worden. De raad vraagt dat producenten van de EER (Europese Economische Ruimte) en invoerders van producten van buiten de EER in het kader van de kaderrichtlijn op gelijke voet worden behandeld.

Artikel 95 versus artikel 175 (§§27-30)

- [g] Sommige leden (zie voetnoot 1, pagina 8) wensen te verwijzen naar *artikel 95 van het EG-Verdrag* als wettelijke basis voor de kaderrichtlijn. Geharmoniseerde wetgeving biedt de beste garanties voor mededinging op voet van gelijkheid en voor het vrij verkeer van goederen, ingevoerde goederen inbegrepen. Deze leden wijzen er op dat uitgaan van artikel 175 zou kunnen leiden tot een fragmentatie van de markt.
- [h] Andere leden (zie voetnoot 2, pagina 9) willen echter uitgaan van artikel 175 van het Verdrag. Dit artikel biedt meer democratische garanties en biedt de lidstaten meer mogelijkheden om verder te gaan in hun eigen wetgeving dan de geharmoniseerde Europese norm.
- [i] Wanneer de richtlijn uitgaat van artikel 95 is het belangrijk dat de onderhandelaars die betrokken worden bij de definitieve uitwerking van de richtlijn en bij de aanneming van de uitvoeringsmaatregelen bewust zijn van hun verantwoordelijkheid op dit vlak. De beschermingsgraad voor het milieu die door de uitvoeringsbesluiten voorgeschreven wordt, wordt in principe de standaard voor het grondgebied van elke lidstaat en laat slechts moeilijk de aanneming van eventuele, strengere nationale beschermingsmaatregelen toe.

In dit opzicht geven de eisen die het voorontwerp aan toekomstige uitvoeringsmaatregelen oplegt niet voldoende duidelijk aan welk niveau van bescherming van het milieu de maatregelen moeten bereiken.

Comitologie (§§31-35)

- [j] Voor de uitwerking van uitvoeringsmaatregelen wordt de comitéprocedure (de zogenaamde comitologie) gevolgd.
- [k] Sommige leden (zie voetnoot 3, pagina 9) zijn van mening dat de comitéprocedure het aangewezen besluitvormingsinstrument is voor de tenuitvoerlegging van de maatregelen en dat de industrie absoluut betrokken moet kunnen worden in het hele proces voor het opstellen van de uitvoeringsmaatregelen en maximale flexibiliteit dient te krijgen in het zoeken naar ontwerp oplossingen voor zijn producten
- [l] Andere leden (zie voetnoot 4, pagina 10) wijzen op het feit dat het systeem waarmee de regelgeving uitgewerkt wordt, de comitologie-procedure, zonder democratische controle vanuit het parlement tot stand komt. Daarom willen deze leden :
- een verduidelijking van het proces (mandaat, essentiële eisen, objectieven van de richtlijn) ;
 - een publicatie van de werkzaamheden van het comité (kalender) ;
 - een evaluatie door de administratie van de uitvoering van de richtlijn en de vooruitgang of resultaten die er uit voortkwamen ;
 - een publicatie van deze evaluatie en de resultaten, bijvoorbeeld jaarlijks of tweejaarlijks.
- [m] Alle leden menen dat het belangrijk is dat ook andere belangengroepen (consumentenorganisaties, milieubeweging, vakbond, ...) op een volwaardige manier hun bijdrage kunnen leveren en het proces kunnen "controleren".

De nieuwe aanpak (§§ 36-40)

- [n] De FRDO vraagt zich af hoe de "nieuwe aanpak" in het concept van de ontwerprichtlijn past. De raad heeft begrepen dat de nieuwe aanpak *a posteriori* zal toegepast worden, wanneer eventuele uitvoeringsmaatregelen worden aangenomen. De FRDO is van mening dat verbetering van de nieuwe aanpak nodig is: bij de uitwerking van de normen moet meer rekening worden gehouden met de component "milieu en duurzame ontwikkeling", gelet op de zwakke vertegenwoordiging van maatschappelijke organisaties en overheden in normalisatie-instellingen.
- [o] Sommige leden (zie voetnoot 5, pagina 11) hebben dan ook bedenkingen bij de transparantie en het democratisch karakter van de nieuwe aanpak, die in artikel 9 vermeld wordt.
- [p] De FRDO wijst erop dat andere actoren bij het proces betrokken moeten worden, zodra de ter discussie gestelde normen in het kader van de toepassing van een Europese richtlijn gebaseerd op de nieuwe aanpak worden voorgesteld.

Vrijwillige akkoorden, zelfregulering (§§41-44)

- [q] Een aantal leden (zie voetnoot 6, pagina 11) wil dat in artikel 12 een hogere graad van bescherming wordt voorzien om deze eis tot bescherming kracht bij te zetten.
- [r] Sommige leden (zie voetnoot 7, pagina 12) menen dat:
- a) het uiterst belangrijk is dat de voorkeur gaat naar het systeem van zelf-declaratie door de fabrikant.
 - b) er geen uitvoeringsmaatregelen nodig zijn indien de industrie erin slaagt om zelf efficiënt te zijn in het bereiken van milieueisen.
 - c) dit ook inhoudt dat de sectoren die potentieel in aanmerking komen voor een uitvoeringsmaatregel de tijd moeten krijgen om zich zelf te organiseren.
- [s] Andere leden (zie voetnoot 8, pagina 12) menen dat het evalueren van de inhoud van zelfdeclaratie nodig is om misbruiken te voorkomen.

- a) Deze leden menen dat een controle van de zelfcontrole door een derde partij nodig is, minimaal éénmaal per jaar.
 - b) Deze leden stellen dan ook voor artikel 7 (2) als volgt te wijzigen:
1e alinea: *“The conformity assessment procedures shall be specified by the implementing measures and by the internal design control set out in Annex IV. The conformity assessment procedure shall in principal involve third party verification (module F as described in Decision 93/465/EEC) or may be specified among modules B, C, D and E as described in Decision 93/465/EEC when duly justified.”*
Bovendien moeten alinea's 2 en 3 weggelaten worden.
 - c) Deze leden menen ook dat de ontwerp kaderrichtlijn wel uitvoeringsmaatregelen noodzaakt.
 - d) Deze leden hebben ook bedenkingen bij de voorkeur voor vrijwillige akkoorden.
 - e) Ook vragen deze leden een duidelijk beleid en maatregelen indien de doelstellingen van vrijwillige akkoorden in verband met bepaalde EvP's niet gerealiseerd worden.
- [t] Een duidelijk juridisch kader voor het afsluiten van vrijwillige akkoorden is op Europees vlak afwezig en moet uitgewerkt worden. Ook zijn er criteria nodig om op een doeltreffende manier eventuele vrijwillige akkoorden te toetsen aan de eisen van de richtlijn.

Transparantie en handhaving (§§45-49)

- [u] De FRDO meent dat het in het kader van de nieuwe aanpak passend zou zijn een betere transparantie van het normalisatieproces te waarborgen, met name door een ruimere verspreiding van de normen in voorbereiding en van de aangenomen normen. Het zou bijvoorbeeld wenselijk zijn normen tegen een lage prijs – zelfs gratis – te verspreiden, met de mogelijkheid tot raadpleging op de internet site van de Europese Gemeenschappen..
- [v] Inzonderheid wat artikel 6 betreft moet duidelijk voorzien worden hoe een lidstaat kan controleren of producten conform de regelgeving zijn. Ook moet duidelijk gesteld worden welke instellingen, afhankelijk van de Europese Commissie of van een lidstaat, bevoegd zijn en hoe deze bevoegdheid ingevuld wordt. In dit verband vraagt de raad ook de nodige expertise en middelen voor controle en opvolging te voorzien.
- [w] De FRDO vraagt ook een duidelijkere omschrijving van de voorziene sancties en de garantie dat die in de gehele Europese Unie dezelfde zijn en gelijk toegepast worden. Ook op dit vlak is er zeker nood aan informatie voor de lidstaten.

3. De ontwerp kaderrichtlijn (1 maart 2004)

- [2] De ontwerp kaderrichtlijn creëert een wettelijk kader met ecodesign voorwaarden voor energie verbruikende producten (EvP).
- [3] Energie verbruikende producten (EvP's) die conform de regels zijn, moeten vrij toegang tot de markt krijgen.
- [4] Uitvoeringsmaatregelen voor categorieën van producten worden in samenspraak met een comité uitgevaardigd. De geselecteerde EvP's moeten een aanzienlijk volume uitmaken, een dito impact hebben op het milieu en een mogelijk aanzienlijke verbetering inhouden voor het milieu zonder excessieve kost te veroorzaken. Bij het uitvaardigen van uitvoeringsmaatregelen houdt men rekening met milieuprioriteiten en zelfregulatie, zoals vrijwillige akkoorden.
- [5] De Commissie zal bij het opstellen van een ontwerp uitvoeringsmaatregel:
 - de levenscyclus in acht nemen ;

- een analyse maken van de effecten voor het milieu, de producenten en de consumenten, met inbegrip van kleine ondernemingen op het vlak van de concurrentiekracht, innovatie, markttoegang en kosten en hierover een verklarend memorandum maken ;
 - de bestaande nationale milieuwetgeving in rekening brengen ;
 - overleggen met betrokken partijen ;
 - uitvoeringsdata bepalen rekening houdend met overgangperiodes.
- [6] Uitvoeringsmaatregelen moeten voldoen aan de volgende criteria:
- geen significante negatieve impact op de functionaliteit van het product hebben ;
 - de gezondheid en de veiligheid mogen niet in het gedrang komen ;
 - er mag geen significante negatieve impact zijn voor consumenten op vlak van kostprijs of op vlak van de levenscyclus-kost van het product ;
 - er mag geen significante negatieve impact zijn voor de concurrentiekracht van de producenten ;
 - er mag geen excessieve administratieve last veroorzaakt worden.
- De uitvoeringsmaatregelen leggen al gemene en specifieke eco-design voorwaarden op (bijlage I).
- [7] Wanneer een product toch niet conform de normen is, mag een lidstaat het product de toegang tot de markt ontzeggen (artikel 6). De lidstaat informeert de Commissie dan wel over de reden hiertoe. De Commissie overlegt dan met de betrokken partijen en neemt een standpunt in. Wanneer blijkt dat er een tekortkoming in de geharmoniseerde standaard bestaat, dan wordt het comité op de hoogte gebracht en werkt men een nieuwe geharmoniseerde standaard uit (volgens procedure bepaald in artikel 9).
- [8] De conformiteitsbepaling gebeurt door de producent of zijn vertegenwoordiger volgens een interne design controle - bijlage IV - of volgens EMS (*environmental management system*) – bijlage V. Wanneer het product voldoet aan EC 761/2001 (*voluntary participation by organisations in a Community eco-management and audit scheme (EMAS)*), dan is het product verondersteld conform de regelgeving die uitgaat van deze richtlijn. Ook producten met het eco-label zijn verondersteld conform de regelgeving die uitgaat van deze richtlijn.
- [9] Wanneer een producent meent dat zijn product conform de regelgeving is, kan hij de CE markering aanbrengen. Deze markering geeft aan dat het product geacht wordt te voldoen aan de eisen door de wet uitgevaardigd. Het gaat hier wel om het aanbrengen van een label door de producent zelf, zonder dat een overheid dit label aan de producent toegekend heeft.
- [10] De producent of zijn vertegenwoordiger houdt wel gedurende tien jaar informatie over het product bij en moet die binnen de tien dagen kunnen overmaken aan de bevoegde overheid van een lidstaat.
- [11] Ook toeleveranciers van componenten of montagesstukken moeten de producent of zijn vertegenwoordiger informatie geven over materialen en grondstoffen van Energie gebruikende componenten of montagesstukken.
- [12] Overheden in lidstaten en de Commissie moeten elkaar de nodige info verstrekken;
- [13] De Commissie stelt wel eerst een lijst op van producten die prioritair zijn, bijvoorbeeld die producten die volgens het ECCP (European Climate Change Programme) een hoog potentieel hebben om een kosten-effectieve reductie van broeikasgassen te verwezenlijken.
- [14] Sancties wegens inbreuken moeten effectief, proportioneel en afschrikkend zijn.
- [15] Na vijf jaar volgt een herziening van de kaderrichtlijn.
- 4. Context**
- [16] De ontwerp kaderrichtlijn waarover advies wordt gevraagd, wil een wettelijk kader creëren om:

- het vrije verkeer van energie verbruikende producten in de Europese Unie te garanderen ;
- de energie-efficiëntie van energie verbruikende producten verhogen ;
- de algemene milieuprestaties van deze producten te verbeteren en bijgevolg het milieu te beschermen ;
- bij te dragen tot een verzekerde energievoorziening ;
- de belangen van producenten en consumenten te beschermen.

[17] Deze kaderrichtlijn wordt gevolgd door uitvoeringsmaatregelen die eisen inzake eco-design stellen die door de Commissie met goedkeuring van een comité van vertegenwoordigers van de lidstaten uitgevaardigd zijn (comitologie). Elke maatregel zal vergezeld worden van een impactevaluatie en motivering en wordt onderworpen aan een consultatieprocedure.

[18] De ontwerp kaderrichtlijn baseert zich op artikel 95 van het verdrag tot oprichting van de Europese gemeenschap. Zij heeft als doel de voorwaarden waaraan producten moeten voldoen om vrij op de Europese markt te kunnen circuleren, te harmoniseren. Om efficiënt te zijn, moet de harmonisatie zo volledig mogelijk zijn. Om te waarborgen dat de handel geen schade toebrengt aan andere waarden van het verdrag, zoals het milieu, moet de maatregel vertrekken vanuit een hoge beschermingsgraad voor gezondheid, veiligheid, milieu en consumenten. Daarom moet rekening gehouden worden met de meest recente wetenschappelijke bevindingen. Indien een lidstaat van oordeel is dat de maatregel niet ver genoeg gaat, kan deze onder bepaalde voorwaarden verdergaande maatregelen behouden of uitvaardigen.

- a) wanneer een lidstaat een nieuwe maatregel, die nog niet in de nationale wetgeving voorkwam voor de richtlijn aangenomen werd, wil uitvaardigen, moet de lidstaat aantonen dat de maatregel:
 - gebaseerd is op nieuwe wetenschappelijke bewijzen betreffende bescherming van het leefmilieu en werkomgeving ;
 - nodig is vanwege een probleem dat specifiek is voor de lidstaat
 - dit probleem moet gerezen zijn na aanneming van de harmonisatiemaatregelde voorgestelde maatregel wordt geweigerd indien de Commissie meent dat ze
 - een arbitraire discriminatiemaatregel zijn of een verdoken beperking voor handel tussen lidstaten
 - een belemmering betekenen voor de interne markt.
- b) indien de lidstaat een maatregel wil behouden die reeds bestond in de nationale wetgeving op het moment van de aanneming van de richtlijn, dan moet de lidstaat de Commissie de redenen voor het behoud van deze maatregel geven. Deze moeten voldoen aan de voorwaarden uit artikel 30 EG (waaronder de bescherming van de volksgezondheid en de openbare orde vallen) of moeten verwijzen naar de bescherming van het leef- of het werkmilieu, zonder echter te moeten aantonen dat de risico's specifiek zijn op het grondgebied van de lidstaat. De voorgestelde maatregel wordt geweigerd indien de Commissie meent dat ze
 - een arbitraire discriminatiemaatregel zijn of een verdoken beperking voor handel tussen lidstaten
 - een belemmering betekenen voor de interne markt.

In beide gevallen moeten de nationale maatregelen waarvan sprake aan de Commissie meegedeeld worden die dan over een periode van zes maanden beschikt om te oordelen of de maatregelen al dan niet toegelaten worden. Deze periode kan verlengd worden tot maximaal één jaar, op grond van de complexiteit van het dossier en de afwezigheid van gevaar voor de volksgezondheid. Wanneer de Commissie na zes maanden geen reactie geeft, wordt de nationale maatregel geacht aanvaard te worden.

Dit artikel beperkt dus de bewegingsvrijheid van een lidstaat om strengere maatregelen aan te nemen of te behouden.

Artikel 175 laat meer ruimte om in bijkomende nationale maatregelen te voorzien. Hier gaat men immers uit van minimale eisen en krijgt de lidstaat altijd de mogelijkheid verdere maatregelen te

bepalen op voorwaarde dat deze geen concurrentievervalsing veroorzaken en het vrij verkeer van goederen zo min mogelijk belemmeren.

- [19] De richtlijn kan beschouwd worden als “een stok achter de deur”. De voornaamste bedoeling is de zelfregulering en zelf-organisatie van de betrokken sectoren te bevorderen. In deze zin gaat de richtlijn uit van volgende benadering betreffende de EvP's:
- indien er tussen bedrijven en de Commissie vrijwillige akkoorden (VA) bestaan rond bepaalde producten, dan zal de commissie niets ondernemen en komen er bijgevolg geen maatregelen in uitvoering van deze kaderrichtlijn;
 - indien deze vrijwillige akkoorden (VA) er niet zijn, kan de Commissie beslissen om uitvoeringsbesluiten uit te vaardigen ten aanzien van de desbetreffende producten.

5. Opmerkingen van de FRDO

Kader

- [20] De FRDO dringt aan op grote aandacht voor de cohesie en coördinatie van de Europese wetgeving in het kader van een duurzame productie en consumptie. Het is essentieel te weten wat het onderling verband is tussen de talrijke initiatieven die nu in voorbereiding zijn of onlangs werden genomen. Inzonderheid moet de ontwerp kaderrichtlijn kaderen in het IPP (geïntegreerd productbeleid) en afgestemd zijn op de richtlijn AEEA (afgedankte elektrische en elektronische apparatuur, richtlijn 2002/96/EG). De raad pleit voor één duidelijke visie. In het bijzonder verwijst de raad naar Art. 4 van deze richtlijn AEEA, die bepaalt: “de lidstaten stimuleren ontwerp en productie van elektrische en elektronische apparatuur met oog voor het vergemakkelijken van de ontmanteling en nuttige toepassing, en in het bijzonder van het hergebruik en recyclen van AEEA, onderdelen en materialen. In deze context nemen zij passende maatregelen opdat specifieke designelementen of productieprocessen van de producenten het hergebruik van AEEA niet in de weg staan, tenzij de voordelen daarvan zwaarder wegen, bij voorbeeld in verband met milieubescherming of milieueisen.”

Referentie duurzame ontwikkeling

- [21] De ontwerp kaderrichtlijn refereert aan duurzame ontwikkeling (Artikel 1, alinea 2: contributes to sustainable development). De raad wijst er in dit verband op dat *de verwezenlijking van een duurzame ontwikkeling ingrijpende veranderingen in de huidige ontwikkelings-, productie-, consumptie- en gedragpatronen vereist* en dit via de *beperking van de verspilling van natuurlijke hulpbronnen en door de voorkoming van verontreiniging*. De kaderrichtlijn moet vanuit deze benadering van duurzame ontwikkeling vertrekken. De FRDO wijst er ook op dat een duurzame ontwikkeling vertrekt vanuit drie pijlers: een sociale, een economische en een milieupijler.

Concept eco-design en objectieven

- [22] Er moet van bij het begin van de ontwerp kaderrichtlijn duidelijk gemaakt worden wat het concept eco-design inhoudt. Het gevaar bestaat dat met deze ontwerp kaderrichtlijn het begrip wordt verengd tot energieverbruik. Het concept eco-design is ruimer dan enkel het element energieverbruik, waar in deze ontwerp kaderrichtlijn de nadruk wordt op gelegd. Uitgangspunt moet een levenscyclusbenadering zijn waarin de gevolgen van deze producten tijdens hun volledige levenscyclus in rekening worden gebracht en waarbij uitgegaan wordt van:
- het voorkomen van afval (design in functie van de mogelijkheden voor reparatie, hergebruik en recyclage)
 - de vermindering van het energiegebruik (fossiel) gedurende productie en gebruik
 - de vermindering van het gebruik van grondstoffen (edelmetalen, ...)
 - de reductie van het gebruik van gevaarlijke/schadelijke chemische stoffen.
- Een dergelijke benadering kan ook de producent, die hiermee over beter gestructureerde informatie beschikt, ertoe brengen het productieproces te verbeteren of te herdenken. Dit draagt dan bij tot een mentaliteitswijziging.

- [23] De FRDO vraagt om per productgroep onder meer rekening te houden met volgende elementen:
- de mogelijkheid een gebrekkig product te herstellen aan een aanzienlijk mindere kost dan de aanschaf van een nieuw product;
 - het afdanken van oude producten omdat reparatie onmogelijk of te duur wordt, wat het volume afval aanzienlijk kan verhogen.

In bepaalde gevallen en onder bepaalde voorwaarden kan evenwel de vervanging door een nieuw product een positief effect hebben. Dit moet geval per geval bekeken worden waarbij men rekening houdt met zowel de energie-efficiëntie als de milieueffecten.

- [24] Een Levenscyclus-benadering hoeft niet noodzakelijk een extra last te betekenen. Men kan uitgaan van genormaliseerde criteria en methodes die door een Europees benchmarking instituut vastgelegd zijn of door instituten van normalisatie. Zo kunnen er eventueel *community standards on environmental soundness* naast veiligheidsnormen komen.

Toepassingsgebied

- [25] De FRDO vraagt ook meer duidelijkheid op welke ondercategorieën van producten en sectoren de kaderrichtlijn zal toegepast worden (zoals voor de producten in verband met Kyoto, 12a). De ontwerp kaderrichtlijn vertrekt van het principe van “een stok achter de deur”: wanneer er geen overeenkomsten bestaan over bepaalde (groepen) van producten, dan treedt de kaderrichtlijn in werking. Drie criteria worden voorgesteld voor de selectie van producten. De vrees bestaat echter dat het hele proces wel eens lang zou kunnen aanslepen vooraleer er echt maatregelen komen, wat onduidelijkheid en onzekerheid schept. De ontwerp kaderrichtlijn vertoont op dit vlak een groot gebrek aan helderheid.

- [26] De raad vraagt dat producenten van de EER (Europese Economische Ruimte) en invoerders, ook van buiten de EER, van EvP's in het kader van de kaderrichtlijn op gelijke voet worden behandeld.

Artikel 95 versus artikel 175

- [27] Sommige leden¹ wensen te verwijzen naar *artikel 95 van het EG-Verdrag* als wettelijke basis voor de kaderrichtlijn. Voor deze leden is een goede werking van de interne markt essentieel. Wanneer dwingende maatregelen nodig worden geacht, biedt geharmoniseerde wetgeving de beste garanties voor mededinging op voet van gelijkheid en voor het vrij verkeer van goederen, ingevoerde goederen inbegrepen.

- [28] Deze leden¹ delen dan ook de onderliggende gedachtegang bij het nieuwe ontwerp kaderrichtlijn betreffende de eco-designvereisten dat gericht is op de creatie van een alomvattend kader met specifieke milieubeleidsdoelstellingen zonder andere aspecten zoals de productveiligheid of de

¹ Piet Vanden Abeele, Claire Bosch, Olivier Van der Maren, Claude Klein, Arnaud Deplae (vertegenwoordigers van de werkgeversorganisaties), Hilde De Buck, Dominique Rigaux (vertegenwoordigers van de energieproducenten).

Stemden tegen voor §27 en 28: Rudi Verheyen (ondervoorzitter), Jan Turf, Denis van Eeckhout, Valérie Kochuyt (vertegenwoordigers van de NGO's voor milieubescherming), Sophie Englebienne, Jozef De Witte, Geert Fremout, Bart Bode (vertegenwoordigers van de NGO's voor ontwikkelingssamenwerking).

Onthouden zich voor § 27 en 28: Theo Rombouts (voorzitter), Anne Panneels (ondervoorzitter), Bruno Melckmans, Daniel Van Daele, Jehan Decrop, Irène Dekelper (vertegenwoordigers van de werknemersorganisaties), Jean-Pascal Van Ypersele de Strihou, Han Verschure, Luc Lavrysen, Luc Hens (vertegenwoordigers wetenschappelijke milieus).

economische realiteit op te offeren. Deze leden wijzen er op dat uitgaan van artikel 175 zou kunnen leiden tot een fragmentatie van de markt.

- [29] Andere leden² willen echter uitgaan van artikel 175 van het Verdrag. Dit artikel biedt meer democratische garanties en biedt de lidstaten meer mogelijkheden om verder te gaan in hun eigen wetgeving dan de geharmoniseerde Europese norm. Een richtlijn gebaseerd op art. 175 sluit zeker niet uit dat een alom vattend kader kan worden toegepast, waarbij aspecten zoals productveiligheid minstens even relevant zijn, integendeel. Deze leden gaan akkoord dat bij het stellen van nieuwe milieuvorwaarden voor producten, rekening moet worden gehouden met de sociale en economische pijler van duurzame ontwikkeling, maar merken op dat dit omgekeerd niet gebeurt, bv. bij het treffen van nieuwe economische maatregelen. De notie “duurzame ontwikkeling” wordt dan niet noodzakelijk (meestal niet) in rekening gebracht.
- [30] Wanneer de richtlijn uitgaat van artikel 95 moet men op vlak van milieubescherming een verregaande invulling hiervan accepteren en garanderen, zoals vermeld in het EG Verdrag. Bij de uitwerking van de uitvoeringsbesluiten moet men immers uitgaan van een hoge graad van bescherming van het milieu, op basis van de meest recente wetenschappelijke gegevens.

Het is dus belangrijk dat de onderhandelaars die betrokken worden bij de definitieve uitwerking van de richtlijn en bij de aanname van de uitvoeringsmaatregelen bewust zijn van hun verantwoordelijkheid op dit vlak. De beschermingsgraad voor het milieu die door de uitvoeringsbesluiten voorgeschreven wordt, wordt in principe de standaard voor het grondgebied van elke lidstaat en laat slechts moeilijk de aanname van eventuele, strengere nationale beschermingsmaatregelen toe.

In dit opzicht geven de eisen die het voorontwerp aan toekomstige uitvoeringsmaatregelen oplegt niet voldoende duidelijk aan welk niveau van bescherming van het milieu de maatregelen moeten bereiken.

De comitologie

- [31] Voor de uitwerking van uitvoeringsmaatregelen wordt de comitéprocedure (de zogenaamde comitologie) gevolgd. Omdat grote technische expertise en een voortdurende dialoog met de specifieke sectoren noodzakelijk zullen zijn voor het opstellen van de diverse vereisten en omdat de kaderrichtlijn alleen algemene criteria en beleidsdoelstellingen aanreikt, zijn sommige leden³ van

² Rudi Verheyen (ondervoorzitter), Jan Turf, Denis van Eeckhout, Valérie Kochuyt (vertegenwoordigers van de NGO's voor milieubescherming), Sophie Englebienne, Jozef De Witte, Geert Fremout, Bart Bode (vertegenwoordigers van de NGO's voor ontwikkelingssamenwerking), Han Verschure (vertegenwoordiger wetenschappelijk milieu).

Stemden tegen § 29: Piet Vanden Abeele, Claire Bosch, Olivier Van der Maren, Claude Klein, Arnaud Deplae (vertegenwoordigers van de werkgeversorganisaties), Hilde De Buck, Dominique Rigaux (vertegenwoordigers van de energieproducenten).

Onthouden zich voor § 29: Theo Rombouts (voorzitter), Anne Panneels (ondervoorzitter), Bruno Melckmans, Daniel Van Daele, Jehan Decrop, Irène Dekelper (vertegenwoordigers van de werknemersorganisaties), Jean-Pascal Van Ypersele de Strihou, Luc Lavrysen, Luc Hens (vertegenwoordiger wetenschappelijk milieu).

³ Piet Vanden Abeele, Claire Bosch, Olivier Van der Maren, Claude Klein, Arnaud Deplae (vertegenwoordigers van de werkgeversorganisaties), Hilde De Buck, Dominique Rigaux (vertegenwoordigers van de energieproducenten).

Stemden tegen voor § 31, 32 en 33: Rudi Verheyen (ondervoorzitter), Jan Turf, Denis van Eeckhout, Valérie Kochuyt (vertegenwoordigers van de NGO's voor milieubescherming), Sophie Englebienne, Jozef De Witte, Geert Fremout, Bart Bode (vertegenwoordigers van de NGO's voor ontwikkelingssamenwerking), Jehan

mening dat de comitéprocedure het aangewezen besluitvormingsinstrument is voor de tenuitvoerlegging van de maatregelen. Wél zal het comité samengesteld moeten zijn uit competente personen en zullen er ook vertegenwoordigers van de industrie zitting in moeten hebben.

- [32] Omdat het ontwerpen van producten tot de kern van de activiteiten behoort, vinden deze leden³ dat de industrie absoluut betrokken moet kunnen worden in het hele proces voor het opstellen van de uitvoeringsmaatregelen. Dat is zowel belangrijk bij het definiëren, door de Commissie, van het domein waarvoor een uitvoeringsmaatregel geldt als bij het vaststellen van het niveau van een eco-designvereiste.
- [33] Deze leden³ stellen dat productontwerp een van de hoofdactiviteiten van ondernemingen is. Daarom moet de fabrikant het eco-designproces mee onder controle kunnen houden. De fabrikant dient maximale flexibiliteit te behouden in het zoeken naar ontwerp oplossingen voor zijn producten, om de onderscheiden parameters (functionele, technische, sociale, enz.) te kunnen uitbalanceren op een duurzame manier. Om die reden is wederzijdse consultatie maar ook samenwerking tussen de reguleringsinstanties en de industrie aangewezen.
- [34] Andere leden⁴ wijzen op het feit dat het systeem waarmee de regelgeving uitgewerkt wordt, de comitologieprocedure, zonder democratische controle vanuit het parlement tot stand komt. Daarom willen deze leden :
- een verduidelijking van het proces (mandaat, essentiële eisen, objectieven van de richtlijn) ;
 - een publicatie van de werkzaamheden van het comité (kalender) ;
 - een evaluatie door de administratie van de uitvoering van de richtlijn en de vooruitgang of resultaten die er uit voortkwamen ;
 - een publicatie van deze evaluatie en de resultaten, bijvoorbeeld jaarlijks of tweejaarlijks.
- [35] Alle leden menen dat het belangrijk is dat ook andere belangengroepen (consumentenorganisaties, milieubeweging, vakbond, ...) op een volwaardige manier hun bijdrage kunnen leveren en het proces kunnen "controleren".

De "Nieuwe aanpak"

Decrop (vertegenwoordiger van de werknemersorganisaties), Jean-Pascal Van Ypersele de Strihou (vertegenwoordiger wetenschappelijke milieu).

Onthouden zich voor § 31, 32 en 33: Theo Rombouts (voorzitter), Anne Panneels (ondervoorzitter), Bruno Melckmans, Daniel Van Daele, Irène Dekelper (vertegenwoordigers van de werknemersorganisaties), Han Verschure, Luc Lavrysen, Luc Hens (vertegenwoordigers wetenschappelijke milieus).

⁴ Rudi Verheyen (ondervoorzitter), Jan Turf, Denis van Eeckhout, Valérie Kochuyt (vertegenwoordigers van de NGO's voor milieubescherming), Sophie Englebienne, Jozef De Witte, Geert Fremout, Bart Bode (vertegenwoordigers van de NGO's voor ontwikkelingssamenwerking), Jehan Decrop (vertegenwoordiger van de werknemersorganisaties), Jean-Pascal Van Ypersele de Strihou (vertegenwoordiger wetenschappelijke milieu).

Stemden tegen § 34: Piet Vanden Abeele, Claire Bosch, Olivier Van der Maren, Claude Klein, Arnaud Deplae (vertegenwoordigers van de werkgeversorganisaties), Hilde De Buck, Dominique Rigaux (vertegenwoordigers van de energieproducenten).

Onthouden zich voor § 34: Theo Rombouts (voorzitter), Anne Panneels (ondervoorzitter), Bruno Melckmans, Daniel Van Daele, Irène Dekelper (vertegenwoordigers van de werknemersorganisaties), Luc Lavrysen, Han Verschure, Luc Hens (vertegenwoordigers van de wetenschappelijke milieus).

- [36] De FRDO vraagt zich af hoe de “nieuwe aanpak” in het concept van de ontwerprichtlijn past. De raad heeft begrepen dat de nieuwe aanpak *a posteriori* zal toegepast worden, wanneer eventuele uitvoeringsmaatregelen worden aangenomen. De nieuwe aanpak laat toe referentienormen te maken waardoor op de markt gebrachte producten verondersteld worden conform te zijn met de (noodzakelijke) voorwaarden uit de uitvoeringsbesluiten.
- [37] De FRDO is van mening dat verbetering van de nieuwe aanpak nodig is: bij de uitwerking van de normen moet meer rekening worden gehouden met de component “milieu en duurzame ontwikkeling”, gelet op de zwakke vertegenwoordiging van maatschappelijke organisaties en overheden. Zo vreest de FRDO dat de niet-gouvernementele organisaties bijvoorbeeld niet correct betrokken zullen worden bij het overlegproces. Een belangrijke hinderenis is het democratische tekort in het normalisatieproces zoals dat thans wordt georganiseerd.
- [38] Het normalisatieproces vloeit historisch gezien voort uit de industriële wereld, die er trouwens zeer vaak gebruik van maakt los van elke wettelijke verplichting. De FRDO wijst erop dat men het er algemeen over eens is dat andere actoren bij het proces betrokken kunnen worden, zodra de ter discussie gestelde normen in het kader van de toepassing van een Europese richtlijn gebaseerd op de nieuwe aanpak worden voorgesteld.
- [39] Sommige leden⁵ hebben bedenkingen bij de transparantie en het democratisch karakter van de nieuwe aanpak, die in artikel 9 vermeld wordt. Duurzame ontwikkeling veronderstelt transparantie en een reëel democratisch proces in de uitwerking van om het even welk besluit, in dit geval de uitwerking van normen. De voorziene aanpak in de ontwerprichtlijn is meer bepaald weinig transparant noch democratisch. Deze leden hopen dat ook de niet-gouvernementele organisaties voldoende aan bod zullen komen tijdens de raadpleging van de stakeholders (interested parties), en dat ook met hun overwegingen rekening zal worden gehouden. De deelname van NGO's is de facto beperkt.
- [40] De FRDO wijst er in dit verband op dat artikel 9 van de ontwerprichtlijn hieromtrent geen duidelijke eisen stelt en geen duidelijk mandaat geeft.

Vrijwillige akkoorden, zelfregulering

- [41] Een aantal leden⁶ wil dat in artikel 12 een hogere graad van bescherming wordt voorzien om deze eis tot bescherming kracht bij te zetten. Artikel 12 drukt de economische bezorgdheid (op korte termijn uit)

⁵ Rudi Verheyen (ondervoorzitter), Jan Turf, Denis van Eeckhout, Valérie Kochuyt (vertegenwoordigers van de NGO's voor milieubescherming), Sophie Englebienne, Jozef De Witte, Geert Fremout, Bart Bode (vertegenwoordigers van de NGO's voor ontwikkelingssamenwerking), Jehan Decrop (vertegenwoordiger van de werknemersorganisaties), Han Verschure, Jean-Pascal Van Ypersele de Strihou (vertegenwoordigers van de wetenschappelijke milieus).

Stemden tegen § 39: Piet Vanden Abeele, Claire Bosch, Olivier Van der Maren, Claude Klein, Arnaud Deplae (vertegenwoordigers van de werkgeversorganisaties), Hilde De Buck, Dominique Rigaux (vertegenwoordigers van de energieproducenten).

Onthouden zich voor § 39: Theo Rombouts (voorzitter), Anne Panneels (ondervoorzitter), Bruno Melckmans, Daniel Van Daele, Irène Dekelper (vertegenwoordigers van de werknemersorganisaties), Luc Lavrysen, Luc Hens (vertegenwoordiger van de wetenschappelijke milieus).

⁶ Rudi Verheyen (ondervoorzitter), Jan Turf, Denis van Eeckhout, Valérie Kochuyt (vertegenwoordigers van de NGO's voor milieubescherming), Sophie Englebienne, Jozef De Witte, Geert Fremout, Bart Bode (vertegenwoordigers van de NGO's voor ontwikkelingssamenwerking), Jean-Pascal Van Ypersele de Strihou (vertegenwoordiger wetenschappelijke milieus).

maar niet de milieubekommernis. Het geheel van de voorzieningen met betrekking tot de comitologie, de vrijwillige akkoorden en de nieuwe benadering maken dat deze richtlijn weinig transparant wordt en geen enkele milieu-efficiëntie waarborgt. De milieu-eisen worden niet vastgelegd.

[42] Sommige leden⁷ menen dat:

a) het uiterst belangrijk is dat de voorkeur gaat naar het systeem van zelf-declaratie door de fabrikant. Er is volgens deze leden immers geen direct risico dat certificatie door derden nodig maakt. Bovendien veroorzaakt een verplichte regeling hoge kosten voor de fabrikanten en levert het over het algemeen geen toegevoegde waarde op.

b) er geen uitvoeringsmaatregelen nodig zijn indien de industrie erin slaagt om zelf efficiënt te zijn in het bereiken van milieueisen.

c) dit ook inhoudt dat de sectoren die potentieel in aanmerking komen voor een uitvoeringsmaatregel de tijd moeten krijgen om zich zelf te organiseren.

[43] Andere leden⁸ menen dat het evalueren van de inhoud van zelfdeclaratie nodig is om misbruiken te voorkomen.

Stemden tegen § 41: Piet Vanden Abeele, Claire Bosch, Olivier Van der Maren, Claude Klein, Arnaud Deplae (vertegenwoordigers van de werkgeversorganisaties), Hilde De Buck, Dominique Rigaux (vertegenwoordigers van de energieproducenten).

Onthouden zich voor § 41: Theo Rombouts (voorzitter), Anne Panneels (ondervoorzitter), Bruno Melckmans, Daniel Van Daele, Irène Dekelper, Jehan Decrop (vertegenwoordigers van de werknemersorganisaties), Luc Lavrysen, Han Verschure, Luc Hens (vertegenwoordigers van de wetenschappelijke milieus).

⁷ Piet Vanden Abeele, Claire Bosch, Olivier Van der Maren, Claude Klein, Arnaud Deplae (vertegenwoordigers van de werkgeversorganisaties), Hilde De Buck, Dominique Rigaux (vertegenwoordigers van de energieproducenten).

Stemden tegen § 42: Rudi Verheyen (ondervoorzitter), Jan Turf, Denis van Eeckhout, Valérie Kochuyt (vertegenwoordigers van de NGO's voor milieubescherming), Sophie Englebienne, Jozef De Witte, Geert Fremout, Bart Bode (vertegenwoordigers van de NGO's voor ontwikkelingssamenwerking), Jehan Decrop, Irène Dekelper (vertegenwoordigers van de werknemersorganisaties), Jean-Pascal Van Ypersele de Strihou (vertegenwoordiger wetenschappelijke milieus).

Onthouden zich voor § 42: Theo Rombouts (voorzitter), Anne Panneels (ondervoorzitter), Bruno Melckmans, Daniel Van Daele (vertegenwoordigers van de werknemersorganisaties), Han Verschure, Luc Lavrysen (vertegenwoordigers wetenschappelijke milieus).

⁸ Rudi Verheyen (ondervoorzitter), Jan Turf, Denis van Eeckhout, Valérie Kochuyt (vertegenwoordigers van de NGO's voor milieubescherming), Sophie Englebienne, Jozef De Witte, Geert Fremout, Bart Bode (vertegenwoordigers van de NGO's voor ontwikkelingssamenwerking), Irène Dekelper, Jehan Decrop (vertegenwoordigers van de werknemersorganisaties), Jean-Pascal Van Ypersele de Strihou (vertegenwoordiger wetenschappelijke milieus).

Stemden tegen § 43: Piet Vanden Abeele, Claire Bosch, Olivier Van der Maren, Claude Klein, Arnaud Deplae (vertegenwoordigers van de werkgeversorganisaties), Hilde De Buck, Dominique Rigaux (vertegenwoordigers van de energieproducenten).

Onthouden zich voor § 43: Theo Rombouts (voorzitter), Anne Panneels (ondervoorzitter), Bruno Melckmans, Daniel Van Daele (vertegenwoordigers van de werknemersorganisaties), Luc Lavrysen, Han Verschure (vertegenwoordigers van de wetenschappelijke milieus).

- a) Deze leden menen dat een controle van de zelfcontrole door een derde partij nodig is, minimaal éénmaal per jaar. Dit kan bijvoorbeeld aan de hand van steekproeven. Ook een gecentraliseerde databank is hier welkom. Dit om producten, producenten of lidstaten die niet conform de reglementering werken te kunnen identificeren. Immers, elke wetgeving moet (om na te gaan of ze effectief is) controlemechanismen voorzien. Een interne controle volstaat niet. De interne controleprocedure van bijlage IV zonder een externe controle van een derde partij, stemt overeen met een eenvoudige zelfdeclaratieprocedure, gelijkwaardig aan module A van beslissing 93/465.
- b) Deze leden stellen dan ook voor artikel 7 (2) als volgt te wijzigen:
1^e alinea: *“The conformity assessment procedures shall be specified by the implementing measures and by the internal design control set out in Annex IV. The conformity assessment procedure shall in principal involve third party verification (module F as described in Decision 93/465/EEC) or may be specified among modules B, C, D and E as described in Decision 93/465/EEC when duly justified.”*
Bovendien moeten alinea's 2 en 3 weggelaten worden.
- c) Deze leden menen ook dat de ontwerp kaderrichtlijn wel uitvoeringsmaatregelen noodzaakt. Er gaat immers geen enkele verplichting uit van de ontwerp kaderrichtlijn op zich. Het gaat om niet meer dan het scheppen van een kader voor concrete regelgeving. Zonder uitvoeringsmaatregelen is de kaderrichtlijn dus zonder enige (juridisch bindende) betekenis.
- d) Deze leden hebben ook bedenkingen bij de voorkeur voor vrijwillige akkoorden. Uit een studie van de OESO (*Voluntary Approaches for Environmental Policy: Effectiveness, Efficiency and Usage in Policy Mixes*, rapport OESO, 2003) blijkt immers dat vrijwillige akkoorden in de praktijk niet of onvoldoende werken. De doelstellingen die ze beogen, worden onvoldoende bereikt.
- e) Ook vragen deze leden een duidelijk beleid en maatregelen indien de doelstellingen van vrijwillige akkoorden in verband met bepaalde EvP's niet gerealiseerd worden.
- [44] Een duidelijk juridisch kader voor het afsluiten van vrijwillige akkoorden is op Europees vlak afwezig en moet uitgewerkt worden. De FRDO meent dat de regeling inzake sectorale overeenkomsten zoals voorzien in de Belgische wet op de productnormen als inspiratiebron daarvoor kan dienen. Ook zijn er criteria nodig om op een doeltreffende manier eventuele vrijwillige akkoorden te toetsen aan de eisen van de richtlijn. Indien de overheid terugvalt op vrijwillige akkoorden moeten de vereiste beschikkingen genomen worden om dit instrument openbaar te maken (bekendmakingsmaatregelen). Ook wijst de FRDO op de juridische gevolgen van het ontbreken van een juridisch kader voor de vrijwillige akkoorden.

Transparantie en Handhaving

- [45] De FRDO meent eveneens dat het in het kader van de nieuwe aanpak passend zou zijn een betere transparantie van het normalisatieproces te waarborgen, met name door een ruimere verspreiding van de normen in voorbereiding en van de aangenomen normen.
- [46] De FRDO meent inzonderheid wat artikel 6 betreft dat duidelijk moet voorzien worden hoe een lidstaat kan controleren of producten conform de regelgeving zijn. Ook moet duidelijk gesteld worden welke instellingen, afhankelijk van de Europese Commissie of van een lidstaat, bevoegd zijn en hoe deze bevoegdheid ingevuld wordt.
- [47] In dit verband vraagt de raad ook de nodige expertise en middelen voor controle en opvolging te voorzien.
- [48] De FRDO vraagt ook een duidelijkere omschrijving van de voorziene sancties en de garantie dat die in de gehele Europese Unie dezelfde zijn en gelijk toegepast worden. Ook op dit vlak is er zeker nood aan informatie voor de lidstaten.

- [49] Het zou bijvoorbeeld wenselijk zijn de mogelijkheid te bekijken om, in het geval normen voortvloeien uit een opdracht van de Europese Commissie, zich niet te beperken tot een verwijzing naar deze normen, maar deze tegen een lage prijs – zelfs gratis – te verspreiden. Er wordt voorgesteld dat de voorwaarden om de normen te bekomen minstens identiek zouden zijn aan deze die door het Publicatieblad van de Europese Gemeenschappen worden aangeboden, idealiter met de mogelijkheid tot raadpleging op de internet site van de Europese Gemeenschappen.

Bijlagen

Dit advies werd voorgelegd aan de leden via de schriftelijke procedure. Alle leden ontvingen daartoe een stemformulier die zij terug bezorgden aan het secretariaat. De leden die geen stem uitbrachten worden als afwezig beschouwd.

1. Stemgerechtigde leden

3 van de 4 voor- en ondervoorzitters

T. Rombouts, A. Panneels, R. Verheyen.

3 van de 6 vertegenwoordigers van de NGO's voor milieubescherming

V. Kochuyt (Birdlife Belgium), J. Turf (Bond Beter Leefmilieu, BBL), D. Van Eeckhout (Inter-Environnement Wallonie).

3 van de 6 vertegenwoordigers van de NGO's voor ontwikkelingssamenwerking

S. Englebienne (Oxfam Solidarité), G. Fremout (Vlaams Overleg Duurzame Ontwikkeling - VODO), J. De Witte (11.11.11), Bart Bode (Broederlijk Delen).

geen van de 2 vertegenwoordigers van de NGO's die de belangen van verbruikers verdedigen

4 van de 6 vertegenwoordigers van de werknemersorganisaties

I. Dekelper (Le Syndicat Libéral, CGSLB), B. Melckmans (Fédération Générale du Travail de Belgique – FGTB), D. Van Daele (Fédération Générale du travail de Belgique – FGTB), J. Decrop (Confédération des Syndicats Chrétien de Belgique – CSC).

5 van de 6 vertegenwoordigers van de werkgeversorganisaties (*)

C. Bosch (Federatie Voedingsindustrie – FEVIA), O. Van der Maren (Fédération des entreprises de Belgique, FEB), C. Klein (Federatie van de Chemische industrie van België – FEDICHEM), A. Deplae (Union des Classes Moyennes), P. Vanden Abeele (Unie van Zelfstandige ondernemers – UNIZO).

2 vertegenwoordigers van de energieproducenten

H. De Buck (Electrabel), D. Rigaux (Samenwerkende Vennootschap voor Productie van Elektriciteit, SPE).

4 van de 6 vertegenwoordigers van de wetenschappelijke milieus

L. Hens (Vrije Universiteit Brussel – VUB), L. Lavrysen (Universiteit Gent – UG), J.-P. van Ypersele de Strihou (Université Catholique de Louvain, UCL), H. Verschure (Katholieke Universiteit Leuven, KU Leuven).

Totaal: 25 van de 38 stemgerechtigde leden

2. Vergaderingen ter voorbereiding van dit advies

De werkgroep productnormen vergaderde op 16 februari, 1, 22 en 29 maart voor dit advies.

3. Personen die meewerkten aan de voorbereiding van dit advies

Stemgerechtigde leden en hun vertegenwoordigers

L. Lavrysen (UG) – voorzitter van de *werkgroep productnormen*

E. Borgo (BBL), M. Huybrechs (CSC), E. Quintana (CNCD), Stephan Belaen (AGORIA, in naam van het VBO), Anne De Vlaeminck (IEW).

Wetenschappelijke raadgevers en uitgenodigde experts

D. Misonne (FUSL) – vice-présidente du groupe de travail normes de produits

Niet-stemgerechtigde leden en hun vertegenwoordigers

Christine Mathieu (POD Wetenschapsbeleid)

Christian Ferdinand (adjunct raadgever, cel duurzame ontwikkeling, afdeling energiebeleid, Directoraat
Generaal Energie)

Secretariaat

P. Decruynaere

J. De Smedt